

ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО СТРАХОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

TO THE QUESTION OF THE UKRAINIAN LEGISLATION ON INSURANCE ACTIVITY

Рудковський А.С.,
магістр права кафедри господарського права
юридичного факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглянуто історію становлення та розвитку законодавства України про страхову діяльність через призму розвитку страхового ринку України. Досліджено перші спроби вітчизняного законодавця щодо нормативного закріплення порядку надання страхових послуг. Проаналізовано нормативні акти, які слугували фундаментом створення подальших законодавчих актів у сфері страхової діяльності. Наголошується на визначній ролі локальних актів – правил страхування страхових компаній, які, у свою чергу, мають зазвичай не останню роль під час вирішення страхових спорів. Спираючись на судову практику, зосереджено увагу на необхідності вдосконалення норм чинного законодавства України про страхову діяльність та їхньої чіткої регламентації з метою захисту прав і законних інтересів споживачів страхових послуг.

Ключові слова: законодавство, страховий ринок, локальні акти, правила страхування, кодифікація законодавства, страхувальник, страховик, судова практика.

В статье рассмотрена история становления и развития законодательства Украины о страховой деятельности через призму развития страхового рынка Украины. Исследованы первые попытки отечественного законодателя относительно нормативного закрепления порядка предоставления страховых услуг. Проанализированы нормативные акты, которые служили фундаментом создания дальнейших законодательных актов в сфере страховой деятельности. Отмечается выдающаяся роль локальных актов – правил страхования страховых компаний, которые, в свою очередь, имеют обычно не последнюю роль при решении страховых споров. Опираясь на судебную практику, сосредоточено внимание на необходимости совершенствования норм действующего законодательства Украины о страховой деятельности и их четкой регламентации, с целью защиты прав и законных интересов потребителей страховых услуг.

Ключевые слова: законодательство, страховой рынок, локальные акты, правила страхования, кодификация законодательства, страхователь, страховик, судебная практика.

The article deals with the history of the formation and development of Ukrainian legislation on insurance activity through the prism of the Ukrainian insurance market. The first attempts of the domestic legislator concerning the normative fixing of the procedure for providing insurance services were investigated. The normative acts, which served as the basis for further legislative acts in the sphere of insurance activity, were analyzed. The process of creation of the first insurance companies in the territory of independent Ukraine and the stages of their formation in the future is considered. The attention is paid to the role of the insurance market as one of the most important elements in filling the state budget. The author stressed that entrepreneurship and business in general, feel the best and most effective, provided that the insurance market functions properly, which in turn provides confidence and opportunity for businessmen to risk. It is worth pointing out that the insurance market itself works successfully only in the event of a balanced system of legislation. The role of local acts – rules of insurance of insurance companies, which, in their turn, usually play a decisive role in solving insurance disputes, is emphasized. Drawing on judicial practice, attention was focused on the need to improve the norms of the current Ukrainian legislation on insurance activities and their clear regulation, in order to protect the rights and legitimate interests of consumers of insurance services.

Key words: legal system, insurance market, local acts, rules of insurance, codification of legislation, insurant, insurer, judicial practice.

Українськими вченими (як юристами, так й економістами) було приділено значну увагу дослідженню питання систематизації законодавства України про страхування та страхову діяльність. Зокрема, вказаною проблематикою переймалися такі вчені: Т.В. Блащук, Ю.С. Бугаєв, І.М. Войцеховська, О.П. Гетьманець, А.С. Головачова, М.С. Клапків, О.В. Козьменко, Н.В. Кудрявська, Д.С. Нестерова, В.В. Нечипоренко, С.С. Осадець, Н.Б. Пацурія, В.В. Резнікова, Л.В. Русул, Р.Г. Соболев, Т.В. Степанова, В.С. Щербина та багато інших.

Страхування відіграє значну роль в економічному житті будь-якої розвинутої держави. У країнах із розвинутою економікою страховий ринок вважається одним із головних наповнювачів бюджету завдяки сплаті податків. Ба більше, забезпечуючи на належному рівні охорону та захист інтересів підприємців і бізнесу загалом, страховики надають впевненість і можливість ризикувати суб'єктам підприємництва в певних сферах економіки. Але за для того, щоб уникнути певної недобросовісності з боку як страховиків, так і страхувальників, і щоб страховий ринок функціонував максимально ефективно та відповідав принципу добросовісності, діяльність на ньому необхідно регулювати на законодавчому рівні.

Ринок страхування в Україні відносно новий і ще до кінця не є сформованим. Оскільки в період перебування України у складі СРСР не було відповідного спеціального

закону, який би регулював питання, пов'язані зі страхуванням і страховою діяльністю, крім того, страхова діяльність була монополізована державою.

Як виокремлював Р.Г. Соболев: «За Радянського Союзу не було базового закону, який би регулював порядок проведення страхової діяльності. Оскільки страхова діяльність здійснювалась виключно установами Держстраху й Індержстраху, які не мали повністю самостійного статусу, то не виникало потреби визначити законодавчі норми, які б на рівні законів встановлювали права та обов'язки цих суб'єктів. Окремі питання проведення страхової діяльності регулювалися постановами ЦККПРС та Ради Міністрів СРСР і УРСР, нормативними документами Держстраху та Укрдержстраху».

Протягом 1992–1993 рр. у більшості незалежних держав, що виникли на території колишнього СРСР, були прийняті законодавчі акти з питань страхування.

Улітку 1992 р. Укрдержстрах за участю низки провідних страхових компаній, утворених у 1990–1992 рр., подав до Кабінету Міністрів України перший законопроект «Про страхування», спрямований на узгодження позицій низки провідних міністерств і відомств. У грудні цього ж року цей проект після узгодження було повторно внесено на розгляд Кабінету Міністрів України. Оскільки згідно з рішенням Верховної Ради України в цей період Уряд дістав право видавати декрети, які мали статус законів,

зазначений проект було прийнятий як Декрет Кабінету Міністрів України у травні 1993 р. [1, с. 3].

Цей нормативний акт став першим кроком у регулюванні та нормативному закріпленні інституту страхування в незалежній Україні. Це був значний поштовх для законодавців щодо подальшого врегулювання страхової діяльності.

Через деякий час на практиці норми, які були закріплені в Декреті, виявилися недосконалими та слабкими. Такі науковці, як О.П. Гетманець та О.М. Шуміла, зазначали, що Декрет міг розглядатися тільки як проміжний законодавчий акт із таких причин:

1) основний недолік Декрету полягав у тому, що в ньому була здійснена спроба об'єднати суперечні положення: з одного боку, закріплювалися певні «держстархові» принципи здійснення страхової діяльності, які базувалися на планово-адміністративній економіці, а з іншого – закріплювалися принципи ринкової економіки, а саме: здійснення страхування в умовах ринкової економіки;

2) недосконалість Декрету виявлялася й у відсутності закріплення достатнього захисту інтересів учасників страхових правовідносин, незначних вимогах до страхових компаній і страхових посередників [2, с. 42].

Це зумовило появу великої кількості страховиків, які отримали ліцензію на надання страхових послуг. Навіть поява такого органу державного нагляду за страховою діяльністю, як Укрстрахнагляд, не допомогла в позитивному формуванні ринку страхування, оскільки контролю на належному рівні за страховими організаціями не було. Впродовж 1991–1995 рр. було створено чимало належних страховиків, але їхня діяльність не відповідала належному рівню надання страхових послуг споживачам. Ситуації, пов'язані з неплатоспроможністю страховиків перед страхувальниками, були поширені. Згодом, намагаючись вирівняти становище на ринку та уникнути в подальшому утворення страховиків-пірамід, було відкликано приблизно 280 ліцензій.

Варто також зазначити, що в економічно розвинутих країнах основними вхідними бар'єрами до страхового ринку є ліцензування та нормативи щодо статутного капіталу (платоспроможності страховиків). Зважаючи на високу вартість ліцензій і незначні вимоги регуляторних органів до страховиків, ліцензування виконувало вторинну роль під час формування вхідних бар'єрів. Основним стримуючим чинником є нормативи власного капіталу для страхових компаній. Незважаючи на негативні моменти, з прийняттям вказаного вище Декрету страховий ринок України все ж отримав реальний поштовх до подальшого становлення та розвитку [3, с. 91].

Аналізуючи Декрет, можемо зазначити, що він виявився недосконалим, але саме його треба вважати першим законодавчим актом незалежної України щодо врегулювання страхової діяльності, оскільки саме в ньому було прописані умови щодо надання ліцензій, вимоги до статутного фонду, державного нагляду, договору страхування тощо. Це була перша спроба українського законодавця нормативно визначити страховий ринок у Державі.

Наступним важливим кроком стало розроблення та прийняття Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. Його завданням було максимально захистити інтереси осіб, які пов'язані зі страховою діяльністю.

Головним надбанням першої редакції Закону «Про страхування» стало те, що він встановив основні принципи регулювання страхової справи в державі та слугував джерелом для напрацювання інших законодавчих актів, які покликані розвивати та доповнювати основні його положення. Закон створив реальні передумови для здійснення заходів, що забезпечують захист майнових інтересів усіх учасників страхових відносин [4, с. 50].

Було закріплено на законодавчому рівні такі важливі норми, як: мінімальний розмір статутного фонду страхо-

вої компанії – 100 тис. ЕКЮ [5], а для страхових компаній, створених за участю іноземних осіб, – 500 тис. ЕКЮ; введення (встановлення) маржі платоспроможності на рівні 25–30 % від суми премій і виплат за звітний період; розмежування процедур ліцензування страхування життя та страхування ризиків; введення поняття «технічних» і «математичних» резервів і вимог щодо відповідності цим резервам зобов'язань страхових компаній; встановлення показника «зароблено» премії, в основу якої було покладено метод «однієї четвертої» від одержаних премій; надання права наглядовим органам проведення санації, ліквідації та реорганізації страхових компаній; посилення вимог до ліцензування; збільшення частки можливої участі іноземних страхувальників з 20 до 50 %; заборона використання коштів страхових резервів і ресурсів, одержаних у кредит і під заставу, а також нематеріальних активів для формування статутного фонду страхової організації тощо.

Починаючи з 1996 р., істотно посилювалися вимоги уповноваженого органу (Укрстрахнагляду) до платоспроможності, ліквідності, резервування, структури активів і до інвестиційної політики страхових компаній. З цього року страховики в обов'язковому порядку повинні були по кожному виду страхування розробляти правила страхування й затверджувати їх в контрольному органі [3, с. 92].

Після вступу у силу Закону України «Про страхування» результат було відчутно одразу. Більшість компаній-страховиків, які зневажливо ставилися до своїх обов'язків щодо клієнтів, не змогли відповідати новим вимогам законодавства, а саме – щодо підняття статутного фонду, такі вимоги були не для всіх реальними. Також було приділено значну увагу до видання ліцензій, оскільки вимоги було підвищено, отримати їх було не так просто, як у попередні роки. Саме з цього нормативного акта почався процес «очищення» страхового ринку, який був у скрутному становищі. Завдяки цим діям законодавець намагався підняти рівень платоспроможності страхових компаній, щоб вони відповідали за свої зобов'язання перед клієнтами.

Цей Закон дав значний поштовх законодавцю для розроблення та прийняття інших підзаконних актів, які регулюють конкретні питання, пов'язані зі страховою діяльністю.

Аналізуючи систему страхового законодавства, Н.Б. Пацурія поділяє її на три блоки.

Першим є блок законодавства, який регулює підприємницьку діяльність як таку, це так зване законодавство загальної дії, яке поширюється на всіх суб'єктів підприємницької діяльності та страхової зокрема. До нього належать:

1. норми Конституції України про власність, про підприємництво, про компетенцію вищих органів державної влади у нормативному регулюванні підприємницької діяльності та інше;

2. Господарський кодекс України; Цивільний кодекс України; відповідні закони, які можна кваліфікувати як загальні. Вони регулюють діяльність усіх суб'єктів незалежно від виду підприємництва, який вони здійснюють. Це закони України «Про підприємництво», «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю», «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондовий ринок» та інші. Загальні закони визначають організаційно-правові форми та порядок створення господарських організацій, обсяг прав і обов'язків суб'єктів підприємництва, порядок їх реалізації та інше;

3. Укази і розпорядження Президента України; постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.

До другого блоку відносять так зване спеціальне законодавство, яке безпосередньо належить до страхової діяльності, норми якого поширюються на суб'єктів, що безпосередньо займаються страховою діяльністю або є її учасниками.

1) Закон України «Про страхування» та закони, що вносять зміни до цього Закону: Закон України від 4 червня 1997 р. № 306/97/ВР «Про внесення змін до Закону України «Про страхування»; норми інших законів України, що стосуються страхування; ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» тощо.

2) постанови Верховної Ради України з питань страхової діяльності «Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності Кабінету Міністрів України»; постанова від 10 листопада 2010 р. № 1033»;

3) Укази Президента України; постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України; нормативні акти господарських міністерств, відомств «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)»;

4) відомчі акти Укрстрахнагляду, Міністерства фінансів України, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та інших компетентних органів із питань страхової діяльності;

5) локальні нормативні акти страхових компаній.

Щодо третього блоку, то він утворює сукупність спеціалізованих норм права, що регулюють зобов'язальні відносини щодо захисту майнових інтересів страхувальників у разі настання страхових випадків, передбачених договором про страхування або чинним законодавством. Норми цього блоку поширюються на всіх учасників страхових правовідносин. До них належать:

1) норми Цивільного кодексу України (статті 979–985, 987, 988), Господарського кодексу України (стаття 354), Закону України «Про страхування» (розділ 2 Закону), Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (розділ 5), Кодексу торговельного мореплавства України (глава 1 розділу 8), Повітряний кодекс України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (статті 6–211) тощо;

2) постанови Кабінету Міністрів України, котрі визначають основні умови договорів обов'язкового страхування певного виду та порядок проведення обов'язкового страхування [6, с. 136].

Значну увагу потрібно приділити останньому пункту – локальним актам страхових компаній, їм відводиться значне місце в системі законодавства про страхову діяльність.

Локальне нормативне регулювання господарської діяльності під юридичним кутом зору є своєрідними елементами господарського законодавства. Зазначені акти приймаються, як правило, тими суб'єктами, статутні процедури функціонування яких вони регулюють. Джерелом юридичної сили вказаних нормативних актів є нормотворчі повноваження тих осіб, які їх видали [7, с. 34].

Говорячи загалом про локальні акти, ми розуміємо під ними певні інструкції, накази, положення, розпорядження та правила. Варто звернути увагу на правила, оскільки їм приділяють особливе місце.

Т.В. Блашук вказує на те, що правила страхування – це не лише локальний нормативний акт, а й індивідуальний акт, що виступає умовами договору, які пропонуються страховиками своїм клієнтам. Тому робиться висновок про подвійну природу правил страхування як акта, що адресований одночасно і працівникам страховика в частині організації здійснення страхування (локального акта), і клієнтам страховика в частині визначення умов, на яких здійснюється страхування (індивідуального акта) [8, с. 44].

Варто зауважити, що локальне нормативне регулювання страхової діяльності має певні особливості. Дія таких локальних актів, як накази, розпорядження, інструкції,

положення, рішення, статутні документи діють у межах лише тієї страхової організації, якою цей акт було виданий, і тут немає певних особливостей. Особливе місце серед локальних нормативних актів страхової компанії займають Правила страхування, які вмщують у собі умови певного виду страхування, що здійснюються цією організацією, на підставі яких укладаються договори добровільного страхування та які підлягають обов'язковому затвердженню Міністерством фінансів України, під час видачі ним ліцензії на право здійснення певного виду страхування [9, с. 40].

Ці правила закріплені в законодавстві, яке належить до спеціального. Стаття 17 ЗУ «Про страхування» містить таку норму: правила страхування повинні розроблятися страховиком для кожного виду страхування окремо та підлягають реєстрації в уповноваженому органі під час видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування.

Вони повинні містити предмет договору страхування; порядок визначення розмірів страхових сум і (або) розмірів страхових виплат; страхові ризики; винятки із страхових випадків та обмеження страхування; строк і місце дії договору страхування; порядок укладення договору страхування; права та обов'язки сторін; дії страхувальника у разі настання страхового випадку; перелік документів, що підтверджують настання страхового випадку та розмір збитків; порядок та умови здійснення страхових виплат; строк прийняття рішення про здійснення або відмову в здійсненні страхових виплат; причини відмови у страховій виплаті або виплаті страхового відшкодування; умови припинення договору страхування; порядок вирішення спорів; страхові тарифи за договорами страхування іншими, ніж договори страхування життя; страхові тарифи та методику їх розрахунку за договорами страхування життя; особливі умови.

У разі якщо страховик запроваджує нові правила страхування чи коли до правил страхування вносяться зміни та доповнення, страховик повинен подати ці нові правила, зміни та доповнення для реєстрації до уповноваженого органу. Уповноважений орган має право відмовити у видачі ліцензії та реєстрації правил чи змін і доповнень до них, якщо подані правила страхування або зміни чи доповнення до них суперечать чинному законодавству, порушують чи обмежують права страхувальника або не відповідають вимогам цієї статті.

Отже, притримуючись думки законодавця компанія-страховик у разі створення нових чи змін правил, повинна подати їх до затвердження у відповідний уповноважений орган, який вирішує питання щодо її подальшої реєстрації. Для кожного виду страхування потрібні відповідні правила. Аналізуючи нещодавні зміни законодавства у сфері ліцензування, а саме – постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 7 грудня 2016 р. № 913 м. Київ, можемо зазначити, що пунктом 18 закріплено відповідний перелік документів, які необхідні для отримання ліцензії. Також пунктом 19 передбачено додаткову подачу документів для провадження діяльності у сфері страхування в частині проведення конкретних видів страхування, а саме правил страхування для кожного добровільного виду страхування, який зазначається здобувачем ліцензії в заяві про отримання ліцензії [10].

У судовій практиці значна кількість справ пов'язана безпосередньо з недотриманням цих правил. Оскільки страхувальник іноді навіть не звертає на них увагу: іноді через недбалість, іноді це пояснюється складністю термінів, які клієнт просто не розуміє й не хоче дізнатися, про що йдеться, тому просто підписує договір, навіть не вникаючи у суть питання.

Але щодо процедури ознайомлення у нас також виникають певні питання до законодавця. Він у статті 20 закріпив обов'язки страховика, серед яких є ознайомлення саме страховальника з умовами та правилами страхування. Тобто клієнт дізнається правила та умови вже безпосередньо в ролі страховальника, а не потенційного клієнта, оскільки цього статусу він набуває з моменту підписання страхового договору. Тут є певна прогалина, яку законодавцю необхідно буде вирішити зміною термінів. Наприклад, замінити слово «страховальник» на потенційний страховальник чи клієнти, які мають за мету укласти договір страхування на вигідних для них умовах.

Значну увагу варто приділити моменту набуття чинності договору страхування. Звернувшись до судової практики, побачимо, що це питання є досить поширеним. Суди у різних інстанціях тлумачать і вирішують цю проблему по-різному. Наприклад, в одній із справ суд першої інстанції задовольнив позов особи-страховальника, який потрапив у ДТП, до страховика у ролі відповідача щодо виплати страхової суми, передбаченої в договорі страхування, який було укладено між ними. Але суд апеляційної інстанції детально розглянув це рішення та скасував його, керуючись нормами чинного законодавства. Він чітко розділив поняття «укладання договору» та «набуття чинності договору страхування». На відміну від суду першої інстанції, в апеляції було звернуто увагу не тільки на той факт, що договір було укладено, але й на страховий платіж який не було сплачено. Отже, керуючись Законом України «Про страхування» за статтею 18 договір страхування набуває чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування. Оскільки договором страхування було передбачено саме набуття чинності з моменту сплати першого страхового внеску, суд виніс рішення про скасування рішення суду першої інстанції, оскільки договір на момент скоєння ДТП був нечинним.

Особливу увагу потрібно звернути на додаткові умови договору. Адже навіть коли перший страховий внесок було сплачено, договір не вступає у дію одразу, оскільки були додаткові умови щодо договору. Із судової практики було досліджено справу, де позивач-страховальник, у якого було викрадено транспортний засіб, керуючись тим, що страховий платіж було сплачено, вимагав у страховика сплати страхової суми у разі настання конкретної події, передбаченої в договорі. Але відповідач керувався додатковою умовою договору, де було чітко зазначено, що договір вступає в силу з моменту першого страхового внеску та складання акта про встановлення додаткових систем безпеки від викрадення транспортного засобу. Цей акт складено не було, оскільки позивач проігнорував цю умову, й на момент викрадення авто на ньому не було жодних систем безпеки. Тому керуючись цією умовою, яка була передбачена в договорі, суд визнав договір страхування недійсним. Ця норма закріплена у статті 21 відповідного ЗУ «Про страхування» пунктом 4, де до обов'язків страховальника входить вживання заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку; і також стаття містить положення, що умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страховальника.

Задля того, щоб страхова справа в Україні належно функціонувала та розвивалася, необхідно залучити міжнародний досвід у сфері страхування. Потрібно брати до уваги досвід тих країн, де інститут страхування набув поширеності та працює тепер на розвиток держави й підтримує економічний розвиток на належному рівні. Окремо зазначимо, що останні роки Україна, підписавши Угоду про Євроінтеграцію, взяла на себе обов'язки щодо запровадження нових реформ і змін у законодавстві.

Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – На-

цкомфінпослуг) розроблено проект Закону «Про страхування» №1797-1 від 6 лютого 2015 р. з урахуванням того, що в додатку до розділу «Фінансові послуги» проекту Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в переліку актів законодавства ЄС, які потребують імплементації в законодавство України, визначена Директива 2009/138/ЄС Європейського парламенту та Ради стосовно започаткування та ведення діяльності зі страхування та перестраховування (Solvency II) з терміном її імплементації протягом 4 та 8 років після набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами – з іншого [11, с. 489; 12; 13].

Завдяки співпраці України з іншими державами ми отримаємо нові стандарти, новий досвід і загалом компанії страховики відкриють новий ринок для себе, але потрібно буде відповідати певному рівню. Страховий ринок у майбутньому очікує перехід на новий рівень звітності відповідно до міжнародних стандартів, більшої прозорості та рівня конкурентоспроможності, інший рівень щодо нагляду з питань неплатоспроможності та найголовніше – це іноземний капітал, який буде залучено в процесі страхової діяльності. Але задля цього необхідна чітка та прозора система законодавства, яку необхідно докорінно змінити.

Деякі науковці зазначають на можливій кодифікації страхового законодавства. У межах цього етапу, перш за все, необхідно визначити коло нормативно-правових актів, які підлягатимуть кодифікації. На думку Т.В. Степанової, не тільки пересічному громадянину, але й юристу-фахівцю неспроста мати відповідне уявлення про вітчизняне страхове поле. Це значно знижує можливості розвитку страхового ринку, обмежує можливості його учасників. У зв'язку з цим доречною видається кодифікація вказаних і деяких інших нормативних актів і відповідні розділи Страхового кодексу України. Тим паче, що за аналізом вказаних законодавчих актів спостерігаються численні повторювання, а іноді – й колізії, які були б автоматично усунені у разі прийняття одного кодифікованого акта з цього питання [14, с. 168].

Зокрема, Н.Б. Пацурія наголошує на розробленні за закріпленні Страхового кодексу в системі законодавства України. Його доцільність полягає в такому: належним чином систематизувати страхове законодавство; уникнути множинності нормативно-правових актів, які видаються правотворчими органами; відмовитися від дублювання положень у чинному законодавстві України виникненням прогалин. Доцільність здійснення систематизації у формі кодифікації, зокрема, пов'язана також із необхідністю поліпшення правореалізації, наданням допомоги судовим органам оперативної та правильно тлумачити норми права [6, с. 140].

На нашу думку, потрібно також звернути увагу на терміни, які можуть розумітися неоднозначно. Оскільки некомпетентна в цьому питанні особа, яка бажає укласти договір страхування, може не розуміти деякі аспекти, і потім це спричиняє відповідні наслідки та вирішення спору в суді через банальну недбалість під час підписання договору. Оскільки більшість людей, думаючи, що все задалегідь було вирішено під час обговорення договору, вважає, що його можна не читати, то потім і виникають певні плутанини не тільки серед некомпетентних у цьому питанні осіб, але навіть осіб з юридичною освітою. Адже вищенаведену думку стосовно уявлення під кутом зору юриста-фахівця щодо страхового законодавства може підтвердити й судова практика, де не було приділено значної уваги термінам «чинність» та «укладання» договору, які надалі перейшли у спір, який дійшов до апеляційної інстанції.

Підсумовуючи вищезазначене, варто приділити увагу акумуляванню всіх нормативних приписів і норм в єдиному акті, наприклад Страховому кодексі. Кодифікація стра-

хового права в Україні надасть змогу уникнути плутанини у нормах вітчизняного законодавця та зменшить кількість позовів у судах, які сьогодні є досить поширеними. Тож, проаналізувавши судову практику, можемо зазначити, що

найголовнішою проблемою щодо вирішення спорів про визнання чинності договору страхування є двояке трактування норм права, яке створює непорозуміння між страховиком і страхувальником.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соболь Р.Г. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Державне будівництво. 2008. № 2. С. 1–9.
2. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П. Гетманець, О.М. Шуміли. 2-е вид., із змінами. Харків: Право, 2014. 400 с.
3. Козьменко О.В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 350 с.
4. Бугаєв Ю.С. Страховий ринок Росії. Финансы. 1993. № 6. С. 50.
5. Екю – європейська грошова одиниця, попередниця євро. Грошову одиницю екю запроваджено 1979 р. як центральний елемент Європейської монетарної системи задля підтримки механізму обмінних курсів в рамках ERM. Від 1 січня 1999 р. запроваджено євро за курсом 1 екю = 1 євро. Готівковий обіг євро – від 1 січня 2002 р. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D1%8E>.
6. Пацурія Н.Б. До питання про кодифікацію страхового законодавства»: теорія і практика інтелектуальної власності. 6 / 2014. С. 136–137.
7. Щербина В.С. Господарське право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2005. 592 с.
8. Блащук Т.В. Цивільно-правове регулювання особистого страхування: дис. ... к. ю. н.: спец. 12.00.03. К., 2003. 255 с.
9. Клапків М.С. Загальні умови страхування як необхідний елемент правового регулювання страхових відносин. Право України. 1995. № 12. С. 40–45.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 913 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>
11. Русул Л.В., Дарабан Н.Р. Вплив Євроінтеграції на розвиток страхового ринку України. Young Scientist. № 6 (46). June, 2017. С. 489–491 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/111.pdf>
12. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/357-16>
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011
14. Степанова Т.В. Про доцільність кодифікації нормативно-правових актів страхової сфери в Україні. С. 168–170. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5192/168-170.pdf?sequence=1>